

מעדני אשר

ראש השנה שנת תשפ"ז - גליון אלף מאה וארבע עשר
שנה 24 לממלכת התורה מעדני אשר

שאלות והקידות בענייני פרשת השבוע

יד"ל ע"י מכון "מעדני אשר" בית שמש

מדוע אסור לתקוע בשבת שמא יעבירונו הרי מצוה בעידנא דעסיק ביה מגין שלא יכשל בחטא?

יש להקשות: הרי מצוה בעידנא דעסיק ביה איתא בגמ' סוטה כ"א דהמצוה מגינה שלא יבא לידי מכשול של חטא, א"כ למה נחושת שיכשל באיסור בשעה שיהא מתעסק במצוה, ואיך לא תגן עליו זכות מצות תקיעת שופר שלא יכשל בחילול שבת, כך מקשה בשפע חיים ראש השנה ע"מ קל"א וכן בשפע חיים ירח האיתנים ע"מ פ"ו.

ומתרץ השפע חיים: ע"פ מה שהיה אצל זקני מצאנו ז"ע שאברך מופלג אחד רצה לזכות לגילוי אליהו, וישב בתענית ופרישות יתירה לשם כך, ולבסוף נכשל בין נסך רח"ל, ואמר זקה"ק דבאמת היה ירא שמים, ומה שנכשל הוא מכיון שלא היתה כוונתו לשם שמים אלא לזכות למדריגות, חזינו כשעושה מצוה שלא לשמה אינו מגין מחטא, לפי הנ"ל אתי שפיר וזהו מה שדקדקו בגמ' ראש השנה כ"ט ע"מ ב' שמא יעבירונו ארבע אמות "ברשות הרבים" היינו שתהא כוונתו לשם התפארות בפני רבים ולהראות לעין כל שהוא אחוז בשופר ושהוא בעל תוקע, ולכן עלול הוא לבא לידי מכשול בחילול שבת, כי מצוה הנעשית בהתפארות אינה מצלת אותו מן החטא.

האם בראש השנה שחל בשבת מותר לישון משום עונג שבת?
איתא ברמ"א אור"ח סימן תקפ"ג בשם הירושלמי **מי שישון בתחילת השנה ישן מזלו כל השנה**, עיין מהר"ץ חיות מגילה י"ב ע"ב ד' דתמה דלא נמצא כזה ירושלמי, וכן בערוך השולחן אורח חיים סימן תקצ"ז ס"ק ב' כתב לא ידענו איפה נמצא הירושלמי יש לחקור האם בראש השנה שחל להיות בשבת ליכא חשש לישון משום דיש מצוה של עונג שבת.

הנה בספר תשובות הגר"ח קנייבסקי זצ"ל ח"ב ע"מ תשע"ה נשאל מה הדין היכא שראש השנה של יום א' חל בשבת האם אפשר להקל וללכת לישון משום עונג שבת, או דאין להקל דהא סוף סוף הוא ראש השנה, וענה בזה מרן שר התורה בזה"ל **אין נ"מ בין שבת לחול ובספר שער המלך** להנאון רבי מרדכי אבר"ק וויעלאוויטש זצ"ל **כתב** ובראש השנה שחל בשבת אומר אני להזהיר גדולים על הקטנים שלא ישנו קודם חצות וכל שכן לאחר חצות שעת המנחה דרעווא דרעוויין אשתכח עתיקא קדישא גלי רצון דיליה, והקב"ה בכבודו ובעצמו משתעשע עמו.

מדוע אין תוקעין בראש השנה שחל בשבת מחשש שמא יחלל שבת הרי מאימת הדין לא חיישינן שמא יכשל בעבירה?

קימ"ל אור"ח סימן תקפ"ח ס"ק ה' ומקורו בגמ' ראש השנה כ"ט ע"מ ב' **ראש השנה שחל בשבת אין תוקעין בשופר דחיישינן שמא יעבירונו ד' אמות ברשות הרבים.**

יש להקשות: מדוע חיישינן שמא יעבירונו, הרי קימ"ל שבת סימן רע"ה סעיף ח' שאע"ג שבשבת אסור לקרוא לאור הנר מחשש שמא יטה, ביום כיפור מותר לקרוא במחזורים לאור הנר ולא חיישינן שמא יטה מפני שאימת הדין עליו, א"כ ה"ה לגבי החשש של שמא יעבירונו לא נחשוש משום דאימת הדין עליו, וכמו דביום הכפורים ה"ה בראש השנה, מעדני אשר.

איכא כמה תרוצים

א. ע"פ מה שנשאל בשו"ת שבט הלוי חלק ה' סימן ס"ו האם בראש השנה שחל בשבת נמי מותר לקרוא לאור הנר משום שאימת ראש השנה עליו, וכותב דבשו"ע מובא זה לענין ליל יום הכפורים דאימת יום הכפורים עליהם, ואין לדמות אימת ראש השנה, לאימת יום הכפורים, וכן סובר מרן הגאון רבי עובדיה יוסף

מובא בילקוט יוסף סימן רס"ג ס"ק ט"ז

לפי הנ"ל אתי שפיר דחיישינן שמא יעבירונו דבראש השנה לא מהני הסברא של אימת יום הדין עליו שלא יכשל בעבירות

אבל בכך החיים סימן תקצ"ח ס"ק ד', וכן בשו"ת פרי השדה חלק ג' סימן ק"ס וכן כתב בספר ערך לחם סימן ער"ה, וכן כתב בשו"ת רוח חיים סימן תקצ"ח ס"ק ב' **כתב דבביל ראש השנה שחל בשבת, מותר לקרוא יחידי לאור הנר, דאין חוששים שמא יטה את הנר לפי שאימת הדין עליו, א"כ הדא קושיא לדוכתא, מדוע לגבי החשש של שמא יעבירונו לא מהני הסברא של אימת הדין עליו** ב. לא לכל גזירה דרבנן, מהני הסברא דמשום אימת הדין עליו לא יכשל, אלא בגזירה דשמא יטה דהתם מהני להניח שומר, ועל זה אמרינן דמשום אימת הדין הוא גם כן שמירה ולא חיישינן שמא יבא להטות, משא"כ בשאר גזירות שמא יעבירונו אטו בשומר יהא מותר, ועל כן לא יהני גם כן שמירה מחמת אימת יום הדין, כך תירץ הרב מבריק מובא בקונטרס המועדים, וכן בחוט השני סימן תקצ"ז ס"ק א'.

ג. כאל דכל המצוה של תקיעת שופר מחמת אימת הדין לכן חוששים שלא ימנע מעצמו שילך ללמוד את הברכות, משא"כ שם, ואע"ג דשם מיירי מתפילה במחזורים, מ"מ אין זה כל כך אימת הדין כמו שופר לכן חיישינן, מעדני אשר, מתוך שיעור הכנה לראש השנה בבית המדרש הגדול צאנו בית משה דוד.

גליון זה נודב ע"י ידידיו

הרב יצחק זעליג רייך שליט"א

לונדון

לזיכוי רבבות לרגל יום הדין

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

יזכה לברכת שנה טובה ומתוקה

בשורה טובה לשוחרי תורה

דבר בעיתו מה טוב

הופיע ויצא לאור הספר הנפלא

מי באר על מס' יומא ג' כרכים

מהדורה שניה מורחבת עם הוספות מרובות והוא ביאור דף על דף על כל דפי המסכת גמרא רש"י ותוס' מספרי רבותינו הראשונים והאחרונים בתוספת נופך עם סיכומים בהירים בגפ"ת לאורך כל המסכת מאת הרה"ג רבי אליהו גומבו שליט"א

כמו כן אפשר עדיין להשיג ספר "מי באר" על מסכת ז"ה, סוכה ב"ב. נדרים ג"כ, סוטה ב"ב - מהדורה שניה, סנהדרין ח"א (ח"ב וח"ג אזל)

גליון זה נודב ע"י ידידיו

הרב יחזקאל אינטראטור

שליט"א שליט"א

לונדון

לזיכוי רבבות לרגל יום הדין

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

יזכה לברכת שנה טובה ומתוקה

גליון זה נודב ע"י ידידיו

הרב זאב דב דייטש שליט"א ק"צ נתניה

משב"ק כ"ק מרן האדמו"ר מצאנו שליט"א

לרגל שמחת אירוסיו בנו

הבה"ח המופלג בתור"ש

כמר משה נחמיה נ"ו

מבחיירי ישיבת צאנז חיפה

עב"ג בת הרב יוסף אליהו ברנשטיין

שליט"א ירושלים

וברכת מזל טוב לאביו

ידידיו הרב אברהם דייטש שליט"א

משב"ק ויד ימיניו של כ"ק מרן האדמו"ר מצאנו שליט"א

ולחמיו ידידיו הרב נתן וימר שליט"א

מזכיר ק"צ נתניה

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידיו

אחי היקר והנעלה

הגאון אברהם שוורץ

שליט"א

וליאמסבורג

לזיכוי רבבות

לרגל יום הדין

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

יזכה לברכת כתיבה וחתימה

טובה

בספרן של צדיקים גמורים

גליון זה נודב ע"י ידידיו

הרב יצחק אייזיק הבר

שליט"א

סילבר ספרינג - ירושלים

לעילוי נשמת חמיו

הרב יעקב משה ז"ל

בן הרב יוסף וויצער ז"ל

נלב"ע ד' תשרי

ת.נ.צ.ב.ה.

זכות הלימוד בגליון ברחבי תבל לרפואתם של גדולי ישראל שאני זוכה עשרות בשנים לזכות את הרבים בשיבות ובכוללים ובבתי חינוך העומד תחת נשיאותם כ"ק מרן האדמו"ר מויזניץ שליט"א - רבי ישראל בן לאה אסתר שליט"א
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות בתורה יקום בהם הבטחת התורה ופאות תהי לשדך ושקוי לעצמותיך משלי ג' ח'

איך מבקשים שירבו זכויותינו כרימון הרי אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון?

איתא ברמ"א אור"ח סימן תקפ"ג ס"ק א' יש אוכלים רימונים ואומרים נרבה זכויות כרימון.

יש להקשות: מהא דאמרין בגמ' ברכות נ"ז ע"א, סנהדרין ל"ז על הפסוק שיר השירים ד' ג' כפלה הרימון רקתך, מאי רקתך אפילו ריקנין שבישראל מלאים מצוות כרימון, א"כ מאי רבותיה הכא, כך הקשה הפרי חדש אור"ח סימן תקפ"ג, וכן במטה יהודה אור"ח סימן תקפ"ג, וכן באהבת איתן על העיון יעקב בהשמות למגילת ה' ע"א.

איכא כמה תרוצים

א. הא דאמרין התם דאפילו ריקנין מלאים מצוות כרימון, בכל חייו קאמר, אבל הכא מתפלל בכל שנה ושנה שירבו זכויותיו כרימון א"כ פשו להו טפי, כך תירץ הפרי חדש אור"ח סימן תקפ"ג.

ב. אע"ג שכן היא, מ"מ כל אדם לעצמו אינו מחזיק עצמו בכך לכך מברך, כך תירץ במטה יהודה.

ג. התם אע"ג שיש לו הרבה מצוות מ"מ אפשר דעבירות יש לו יותר, אבל כאן דנקטי לשון ריבוי ר"ל שיהיו הזכויות מרובין מהעונות, ועל ידי כן נקרא צדיק גמור, כך תירץ במטה יהודה.

ד. ע"פ מה דאיתא במדרש במדבר רבה פרשה ג' סימן א' צדיק כתמר יפרח מה תמרה זו יש בה לולבין להלל, וחריות לסוכה, ועצים להדליק, כך בישראל צדיקים ישרים חסידים בני תורה, אפילו סוריהן גומלי חסד אינו, ומשמע דדוקא כשישראל מושלמים בצדיקים ובני תורה אז אף עמי הארץ שבהם מלאים מצוות כרימון, ולפי זה א"ש דאנו מבקשים שירבו זכויותינו כרימון, היינו שאפילו הרקנין שבישראל יהיו מלאים מצוות כרימון, ואז מימילא כל ישראל יהיו מושלמים בצדיקים, כך תירץ באהבת איתן השמטות מגילה ה' ע"א.

ה. ע"פ מה שכתב החתם סופר מגילה ו' ע"א לתרץ קושיית הטורי אבן על הא דאמרין בגמ' דטבריה נקרא רקת לומר דאפילו הרקנין שבה מלאים מצוות כרימון, והקשה הטורי אבן הא בגמ' אמרין דכל ישראל ריקנין שבה מלאין מצוות, א"כ מה החידוש של טבריה, ותרץ החתם סופר באחד מן התרוצים, דהא דאמרין שכל ישראל הרקנין מלאים מצוות כרימון, ה"מ נגד אומות העולם, אבל לגבי ישראל רקנים הם במצוות, משא"כ טבריה אותם שנחשבים גבי כל ישראל מלאים כרימון הוויא רקנין נגד גדולי טבריה, לפי הנ"ל אפשר לתרץ קושיא הנ"ל דאנו מבקשים שנהיה מלאים מצוות נגד ישראל, מעדני אשר

איך מותר לאכול הסמנים בליל ראש השנה הרי יש איסור דאורייתא של לא תנחשו?

איתא בגמ' הוריות י"ב ע"א וכן בכריתות ה' ע"ב, וכן נפסק בש"ע אור"ח סימן תקפ"ג אמר אב"י השתא דאמרת סימנא מילתא, יהא רגיל למיכל בריש שתא קרא ורוביא כרתי וסילקא ותמרי. הנה הרמב"ם לא הביא את ההלכה הזאת שאדם יהא רגיל לאכול בראש השנה כל הני מאכלים שמראים לסימן טוב.

ובש"ת מהרש"ם ח"ט סימן ל"ד, וכן מובא בספר סגולות ישראל להר"ר זוסמאן סופר ז"ל מערכת ר' אות ג' ששאל את המהרש"ם קושיא הנ"ל כתב דלכן לא הביא הרמב"ם את ההלכה הזאת, משום דהרמב"ם לשיטתו, דס"ל דכל הסימנים שאינו מהיקש הטבעי אין לעשות אותם לכתחילה סימן על העתיד, משום דהוויא בכלל האיסור של לא תנחשו, וכמו שכתב בפרק י"א מהלכות עכ"ם הלכה ד' וז"ל אין מנחשין כעכו"ם שנאמר לא תנחשו כיצד הוא הנחש כגון אלו שאומרים הואיל ונפלה פיתי מפיו יאדע תקלה וכן כל היוצא בדברים אלו הכל אסור.

יש להקשות: על אב"י דאמר לעשות כן, איך מותר לעשות כן, וכן על השו"ע דפסק לעשות כן מדוע לא הוויא בכלל איסור של לא תנחשו, ובגמ' סנהדרין ס"ה מבואר איזה נחש זה האומר פתו נפלה מפיו, צריך לדאוג מהיקש, א"כ ה"ה שאסור לומר בגלל שאכלתי דבר שמראה לסימן טוב אז יהא סימן טוב כך הקשה המאירי הוריות י"ב ע"א, וכן במהרש"ם שם, וכן בקין אורה שם.

איכא כמה תירוצים

א. שאני הכא דאינו עושה את זה בשביל נחש שבגלל שעושה הסימנים יהיה כך, אלא עושהו לסימן טוב שרוצה שיהא כן ומתפלל שיהיה כן, ולא שתולה שכן יהיה בגלל שאוכל הדברים האלו, כך תירץ במאירי שם בהוריות.

ב. הא דאסור לעשות נחש דווקא בדבר רע, כגון הואיל ונפלה פיתי יבא היזק, אבל בנחש לדבר טוב מותר לעשות, ובטעם החילוק הוא משום דבטובה כיון דנפסק על האדם הוא בא בהחלט וכמו דאיתא בגמ' ברכות ז' ע"א לא יצא מדה טובה מפי הקב"ה וחזר בו, א"כ מותר לעשות סימן טוב שיבוא הטוב מהקב"ה, משא"כ ברעה כיון שאינו בא בהחלט, א"כ אדם נוהג לסימן על דבר רע מראה שזה יבא בהחלט, וזה אינו נכון דברחמי שמיא אפשר שישתנה לכן אסור לעשות נחש, א"כ אכילת הסימנים שמראה רק לדבר טוב מותר לעשותם לנחש, כך תירץ במהרש"ם שם בהוריות.

ספרים נפתחים בראש השנה הופיע הספר שרבים ציפו לו ספר מעדני אשר הלכות שבת חלק ב'

חלק שבעה עשר מסדרת הספרים מעדני אשר
כי לקח טוב נתתי לכם – טוב בגמטרי' שבעה עשר
מאות חקירות מענינות על ל"ט מלאכות - ואיסורי שבת
מסודר באופן קל ומרתק

להזמנות נא לפנות למערכת 0533166560

הודעה חשובה שאר הספרים אין להשיגם כלל

מי שמעונין לתרום מהדורא חדשה שיפנה למערכת וזכות הרבים תלו בו

איך מבקשים שירבו זכויותינו

הרי זה מציאות ומה עוזר על זה תפלה?

נפסק בהלכה אור"ח סימן תקפ"ג יש אוכלים רימונים ואומרים נרבה

זכויות כרימון

יש להקשות: מה שייך תפילה על ריבוי זכויות הרי זה דבר מציאותי אם יש זכויות או לא משל למה הדבר דומה אדם מגיע לבנק ומבקש לבנקאי תרבה ותוסיף לי זכויות בבנק וכי שייך לבקש על כזה דבר, הרי זה תלוי רק באדם אם יוסיף זכויות יתרבה ואם לא לא יתרבו, א"כ מה שייך לבקש, כך מקשה בשו"ת דברי יציב אור"ח סימן רנ"ג, וכן מהמרי"ד מבעלזא על ראש השנה.

יש כמה דרכים להבין את כוונת התפילה

א. ע"פ מה שכתב בספר חובות הלבבות שער הכניעה פרק ז', וכן בארחתו צדיקים שער הענוה, והחפץ חיים בספרו שמירת הלשון שער הזכירה פרק ז' נאמר על אחד מן החסידים, שזכרו אותו לרעה, וכיון שהגיעו הדבר, שלח למדבר בו כלי מלא מזמרת ארצו, וכתב אליו הגיעני, ששלחת לי מנחה מזכויותי, וגמלתיך בזה, ואמר אחד מן החסידים הרבה בני אדם יבואו ליום החשבון, וכשמראים להם מעשיהם, ימצאו בספר זכויותם זכויות, שלא עשו אותם, ויאמרו לא עשינו אותם ויאמר להם עשה אותם אשר דבר בכך וספר בגנותכם, וכן כשיחסר מספר זכויות המספרים בגנותם, יבקשו אותם בעת ההיא, ויאמר להם אבדו מכם בעת שדברתם בפלוני ופלוני, וכן יש מהם גם כן שימצאו בספר חובותם חובות שלא עשו, וכשאומרים לא עשינום, יאמר להם נוספו עליכם בעבור פלוני ופלוני שדברתם בם, **רואים דבר נורא אדם יכול לעבוד כל החיים וכל השנה לעשות מצוות, ואם חלילה מדבר לשון הרע נמחק הכל ולא נשאר כלום ממה שהשקיע.**

אבל אם עושה תשובה על עון לשון הרע: כתב בחתם סופר בדרשות חלק א' דרשה ל"ז באדר דף ק"ע ע"ג מ' אזי מחזיקים לו מצוותיו ומתמלא הרמון כבתחילה.

וכן כתב בספר מערכי לב חלק א' דף קנ"ד ע"ב מ' שכל דברי החובות הלבבות דווקא כאשר אותו מספר לשון הרע עומד במרדו, אבל אם המספר נתחרט והלך והשתדל לפייס את חבירו והוא נתפייס, בכי האי גוונא אינו מפסיד זכויותיו, וגם בכהאי גוונא אין מטילין עליו מן השמים עוונות חבירו כיון שנפייס.

ובבן איש חי דרוש ג' לשבת תשובה דף מ"ב **כתב לפי זה דבר נפלא:** כיון שבימים נוראים כל אחד מבקש מחילה מחבירו וגם ישראל מעצמן מוחלין זה לזה נמצא שאם לקחו זה מזה הזכויות בימות השנה, הנה עתה מחזירים אותם לבעליהם, ולכן בימים אלו אנחנו אומרים "כתבנו בספר זכויות" הם הזכויות שלנו אשר בחטאינו העברנו לאחרים, ועתה שאנחנו שבים ומקבלים מחילה זה מזה תכתוב אותם לנו.

לפי זה נפלא ביותר מה שמבקשים שירבו זכויותינו דהיינו שיזכה לעשות תשובה ויזהר לו כל המצוות שלו, מעדני אשר.

ב. ע"פ מה דאמרין בגמ' יומא פ"ו ע"ב ב' דבתשובה מאהבה זדונות נעשו לו זכויות, ומבקשים שזוכה לתשובה מאהבה, כדי שהזכויות ירבו על ידיו והעבירות יתפכו לזכויות, כך תירץ בשו"ת דברי יציב אור"ח סימן רנ"ג, וכן מהמרי"ד מבעלזא על ראש השנה.

ג. ע"פ מה דאמרין בגמ' חגיגה ט"ו ע"א א' זכה צדיק נטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן, וזהו שמבקשין שהזכויות מהאומות יהיה לנו, כך תירץ בלקוטי יהודה על ראש השנה בשם כ"ק מרן האדמו"ר מגור זצ"ל.

עשרים וארבע מי יודע?

השיר והטוב לחיי עולמים

שאני זוכה להיכנס לשנה העשירי וארבע על קיומו של הגליון והתקבל הגליון בחיבה בכל רחבי תבל והרבה אדמו"רים ורובנים מרחבי תבל מזכירים ברבים מהגליון

זכויות השנה למעמדים נדירים

לבחון את כל הש"ס אברכים המופלגים מארגון העולמי ושגנתם בנוכחות כ"ק מרן האדמו"ר מהר"א מסאטמר שליט"א שנהנה מאוד והביע קורות רוח מיוחדת ונהנה מסגנון של השאלות

מעמד מיוחד למאות נבחים ארגון ושגנתם של חסיד צאנו בהיכל הגדול בנוכחות כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א שנהנה מהדברים שאמרת' בשם החפץ חיים ולמחרת פגש אותי בשמחה משפחתית ובקש ממנו לחזור על הדברים

דרשה מיוחדת בבית המדרש הגדול מחנובקא בעלזא שליט"א בבני ברק בנוכחות כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א שנהנה מאוד

דרשה מיוחדת בבית המדרש הגדול לעלוב שליט"א בבית שמש בנוכחות כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א שנהנה מאוד

דרשה מיוחדת דינר בפינסק קרלין שליט"א בנוכחות כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א שנהנה מאוד

מעמד שני פדיון פטר חמור ברחובה של עיר בית שמש בהשתתפות אלפים

שיעור המפורסם ביום א' בבמה"ד המרכזי בעלזא בבארק פארק שתי שבועות רצופים

בחינות בישיבות - בויאן - גור - ויזניץ - דושנסקי - סאטמר בלויאמסבורג

שבעה ימי מגביות בקרלין סטאלין בכל בתי כנסיות בארץ למען מבצר הכוללים בטבריה

זכות הלימוד בגליון תלמידי תורה
לרפואת התינוק מרכזי אברהם בן רוחמה שולמית יוכבד
יהא רעוא שביכות זיכור רבבות בתורה יקיים בה הבטחת התורה
רפאות תהי לשדך ושקיי לעצמו יד משיח' ה'

מדוע לא תיקנו לבקש מחילה אדם לחבירו

בערב ראש השנה הרי ראש השנה יום הדין?

קימ"ל אור"ח סימן תר"ג ומקורו משנה יומא פ"ה ע"מ ב' אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו.

ולחברה פוסקים: לא רק העבירות שבין אדם למקום אינו נמחל עד ירצה את חבירו, אלא גם העבירות שבין אדם למקום לא נמחל עד ירצה את חבירו, כך כתב החתם סופר יומא פ"ה ע"מ ב', וכן בר"ף על העין יעקב, ועיין ברכי יוסף סימן תר"ו.

הנה בחתם סופר לרשות חלק ב' ע"מ ש"ס הקשה קושיא נפלאה: לכהורה למה לא נהגו בערב ראש השנה לילך לבקש מחילה מחבירו, כיון שזה מעיקר הדברים שמעקב את הכפרה, עי"ש מה שתירץ שם בדרך דרוש.

ובחיי אדם כלל קל"ח ס"ק ה' כתב ערב ראש השנה הוא יום האחרון מן השנה, וקבלו חז"ל שכל העושה תשובה יום א' בשנה חשוב כאילו שב כל השנה, ולכן נהגו שכולם מתענים ומשכמים קודם הרבה היום ומרבים בסליחות וביוקדים, וכו' וישם כל אדם על לבו לשוב בכל לבו, ומכל שכן בעבירות שבין אדם לחבירו, ולא ימתין עד ערב יום הכיפורים לבקש מחילה מחבירו, אלא יקדים עצמו למצוה.

וידידי הרה"ג יוסף דויטש שליט"א תירץ: ע"פ קושיא אחרת שהובאה בספר אוצרות התורה ימים נוראים ע"מ קפ"ו וזה לשונו הקשה רבי ישראל מסלנט זצ"ל מדוע סידר הקב"ה את ראש השנה לפני יום כיפור, הרי הדעת נותנת, שבתחילה יחול יום כיפור שבו ישבו עם ישראל בתשובה, ויזכו לסליחה ומחילה, ולאחר מכן יחול ראש השנה ונזכה מיד לשנה טובה, מדוע חל קודם ראש השנה, ועדיין עוונותינו עלינו, ועלינו להיות תלויים ועומדים עד ליום כיפור, אלא ביאר אם היה חל יום כיפור בתחילה לא היינו מתעוררים אליו כראוי, כי לב האדם אינו יכול להשתנות בבת אחת, בפתע פתאום, על כן כאשר חל ראש השנה בתחילה ויודע האדם שבו תלויים חייו, וחי משפחתו פרנסתו ובריאותו וכו' ומתעורר לבקש מצות ה' שיתן לו הכל, מיד נפתח לבו בהכרת ה' יתברך, כך שבבוא יום כיפור ישוב בתשובה שלימה מעומק הלב, זה שאמרו חז"ל על הפסוק "אורי וישעי" אורי זה ראש השנה, וישעי זה יום כיפור, היינו שהקב"ה מאיר את עיני האדם בראש השנה לשוב בתשובה כדי לבקש על חיי הקרובים ללבנו, יתעורר לבו לשוב לתשובה שלימה, ולפי הנ"ל אתי שפיר, ידוע כמה קשה לבקש סליחה כל שכן את מי שצריך לפייס אותו, לפי הנ"ל מובן מדוע תיקנו שיפייס דווקא ערב יום כיפור משום שלב האדם לא יכול להשתנות בבת אחת, אבל אחרי שעובר ראש השנה ועשרת ימי תשובה הלב נפתח, מימילא יותר קל לבקש סליחה, וכן המתפייס מוחל בלב שלם, אחר שלבו נפתח במשך תקופה ארוכה.

ובסדר היום בסדר תפלת יו"כ כתב חידוש וז"ל אחר מוצאי יוה"כ נהגו לפייס איש את חבירו ולשאול מהם מחילה מכל שגיאה ועון שעבר ביניהם, וטעם למנהג משום שאין יוה"כ מכפר אלא עבירות שבין אדם למקום ב"ה שכן כתיב לפני ה' תטהרו, מה שהוא מכם לפני ד' תטהרו, אבל מה שבין אדם לחבירו אינו מתכפר לו עד שירצה את חבירו ואחר שפייסו לממקב"ה על עבירות שעברו לפניו בינו לבינם מפייס את כל אחד לחבירו להיותם נקיים מד'

ובליקוטי מהר"ח סדר תפלת נעילה הביא את דבריו: כתב ומנהגינו ע"פ הפוסקים אינו כן.

מדוע אומרים בראש השנה זכר ליציאת מצרים

הרי ראש השנה אינו זכר ליציאת מצרים?

בראש השנה בתפלה ובקידוש אנו אומרים ותתן לנו ה' אלוהינו באהבה את יום הזכרון הזה יום תרועה מקרא קודש "זכר ליציאת מצרים"

יש להקשות: על מה שקבעו בקידוש ובתפלה של ראש השנה זכר ליציאת מצרים בשלמא בקידוש של שבת שהרי בעשרת הדיברות שבמשנה תורה כתיב "וזכרת כי עבד היית בארץ במצרים" שבעות נמי במשנה תורה כתיב ביה "וזכרת כי עבד היית" סוף פרשת ראה סוכות נמי כתיב בו למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבת את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" אבל בראש השנה מאי זכר ליציאת מצרים איכא והלא לא מצינו שנכתב בהן יציאת מצרים כלל, כך מקשה בשבולי הלקט סדר ראש השנה סימן רפ"ו בשם אחיו ר' בנימין זצ"ל.

איכא כמה תרוצים

א. בראש השנה נמי ראוי לומר זכר ליציאת מצרים, לפי מה ששנינו בגמ' ראש השנה י"א בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים ור' יהושע נמי בהא לא פליג והתם לויף ליה מקראי, את אלמדת שבראש השנה נמי שייך לומר זכר ליציאת מצרים, כך תירץ בשבולי הלקט סדר ראש השנה סימן רפ"ו בשם אחיו ר' בנימין זצ"ל.

ב. ע"פ מה שכתב בערבי נחל דרוש ב' לפסח דע"י תפילה אפשר לשנות גזירה אף שכבר נגזרה הגזירה, דהרי הקב"ה גזר שבני ישראל יהיו עבדים במצרים ארבע מאות שנה ולבסוף היו, רק מאתיים ועשר, אלא שכן הוא הרצון מתחלה בעת הגזר דין שעל ידי הצעקה ישתנה דינו, לפי הנ"ל אתי שפיר שמזכירים זכר ליציאת מצרים הכוונה לומר שע"י תפלה נוכל לבטל אף גזירות שכבר נגזרו, כמו ביציאת מצרים שביטלו גזירות עי"י תפלה אף לאחר שנגזרו, כך כתב בספר ברית יצחק פרשת כי תבא דרוש ב' לפסח.

ג. בשעת יציאת מצרים לא היה לעם ישראל זכותים ונגאלו על שם העתיד שעתידים לעשות מצות, כשאדם עומד ביום הדין בראש השנה וחושש שאין לו זכותים ומבקש שיתחשבו במצות שעתידי לעשות אחרי ראש השנה, וזה מה שמבקשים זכר ליציאת מצרים, תזכור שבמצרים התחשבת על שם העתיד, א"כ גם לנו תתחשב על המצוות שאנו עתידים לעשות, כך תירצו במפרשים התורה והכרעה למחונתי הגאון אשר ישעי' באור שליט"א ר"מ ישיבת מחנובקא בעלזא אלעד שהמציא לי דבר זה.

חקירות נפלאות

בעניני ראש השנה שנידונו במשך השנים

א} האם בראש השנה יש חיוב לטהר עצמו ברגל כמו בכל יו"ט? שיטת הטור אור"ח סימן תר"ג דחייב אדם לטהר ברגל, שייך נמי בראש השנה וביום כיפור, וכן כתב בשבולי הלקט סימן רפ"א, אבל בשו"ת שאגת אריה סי' ס"ז תמה דהרי כל הטעם דחייב לטהר עצמו ברגל הוא משום שיוכל לקיים חובת הרגל כמו ראייה, חגיגה, ושמחה, אבל ב"ה דליתנייהו לכל הני חיובי, ליכא נמי חיובא לטהר עצמו, ובאחרונים הקשו מהא דאיתא בגמ' ברכות י"ח ע"ב מעשה בחסיד אחד שהקיטתו אשתו בערב ראש השנה והלך ולן בבית הקברות, כך הקשה העיני יעקב ברכות י"ח ע"ב, וכן בעני יוסף שם, וכן בכתובות שם, וכן בשו"ת בית שערים חלק אורח חיים סימן רמ"א, וכן בשו"ת נגזי יוסף סימן ק"ז ס"ק א', מתוך ספר מעדני אשר חלק ו' פרשת שמני.

ב} האם בראש השנה יש חיוב לקבל פני רבו ברגל כמו בכל יו"ט? הטורי אבן ראש השנה סי' ק"ח ב' כתב דחייב אדם לקבל פני רבו אף בראש השנה, דהא דכתוב בפסוק מלכים ב' ד' מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת, מכלל דבחדש ושבת איתא לה למיזל, חודש הכוונה לראש השנה דמיקרי חדש דכתיב תקעו בחודש שופר, ודרשין בגמ' אורח חיים י"א ע"ב על ראש השנה, ובפנים יפות פוסק דאם סי' ד' כתב חידוש גדול דבשאר רגלים אין חיוב לקבל פני רבו רק בראש השנה ויום כיפור, ובמנחת פתים אורח חיים סימן קכ"ד, בן שרית בית דוד סימן ק"ל תמה על הפנים יפות: דמהגמ' יומא לא נשמע רק בדיוט הכפורים נמי איכא מצוה, אבל דאי דבשלש רגלים היא עיקר המצוה, דומיא דעליה לרגל שהיה בשלש רגלים, ובראש השנה ויום כיפור לא היה חיוב לעלות לרגל, ומתאי עטמא אין אנו אומרים במוסף בראש השנה וביום כפורים ואין אנו יכולים לעלות ולראות פני רבנו שבוטא אורח חיים סימן תשנ"ב, ובשו"ת דברי יציב אורח חיים סימן קכ"ד כתב דלפוסקים דליכא ב"ה חיוב שמחה, א"כ ב"ה איכא יומא יומא חיובא לקבל פני רבו, כיון דאין מבטל בזה ושמחת אתה וביתך, וכן כתב בפענח רזא סוף פרשת ראה שאיכא חיוב לקבל פני רבו בראש השנה, מתוך ספר מעדני אשר ראש השנה חלק ו' ראש השנה {מ' שרגיל לנסוע לרבו לראש השנה ואינו יכול האם חייב לעשות התרת נדרים תשובה שלימה אחרת מהשו"ת המפורסמים ואינו נזכר}

ג} האם בראש השנה יש חיוב של ושמחת בחגיך כמו בכל יו"ט? הנה בשולחן ערוך הרב סי' ד' כתב שבראש השנה אין חיוב של ושמחת בחגיך, וכן בטורי אבן סימן תשנ"ב כתב שאין מצות שמחה נזרה בראש השנה, אבל הרא"ש סימן קכ"ד ב"ה טוב וכן במשנה ברורה סימן תשנ"ב ע"ב על מה שכתב המחבר אולכים ושוותים ושומחים אף שהוא יום הדין מ"מ מצוה של ושמחת בחגיך שייך גם בו שבת הוא בכלל זה דכתיב תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו ואמר סימן תשנ"ב אכלו משמנים ושנו מתקנים וגו' כי קודם חגיו לא ידעו ולא תעצבו כי חדות ד' חודש ד' אחר מועדים, מתוך מעדני אשר ראש השנה חלק ו' תשנ"ט

ד} האם בראש השנה מותר לשחוט כמו בכל יו"ט? בשו"ת יהודה יעלה חלק א' סימן קס"ד אסר משום שאנו מבקשים רחמים צריכים ליהרר לא לצער בעלי חיים, וכן בשו"ת שיח יצחק סימן ר"ע, מתוך ספר מעדני אשר ראש השנה חלק ו' ראש השנה

ה} האם בראש השנה יש חיוב תוספת יו"ט כמו בכל יו"ט? הנה מהמחיל"ל סימן ל"ז כתב ויש שאין אולכים ביום ערב ראש השנה עתידא ראש השנה מבעוד יום כדי שיש יוסיפו מחול על הקודש בהאי יו"ט, משום דיומא דדינא הוא, ועל זה תמהיה דהא כבר קדשוה בתפלה, ושמן על הכוס עיקר דהוא דאורייתא, ובשו"ת שנות חיים להגאון ר' שלמה קלוגר סימן ס"א הקשה עליו דהא ביום הכפורים איכא גמ' מפורשת יומא פ"א ע"ב סוכה ד"ה דחייב להוסיף מחול על הקודש, חזינן דאף דהוא יום דין יש חיוב להוסיף מחול על הקודש, מתוך גליון מעדני אשר שנת תשנ"ב.

ו} האם החלומות שחולמים בראש השנה מתקיימים יותר? ב"ה סימן תשנ"ב כתב מהמרש"א ברכות י"ח ע"מ ב' במעשה בחסיד שחלם בראש השנה, מתוך ספר מעדני אשר ראש השנה חלק ו' ראש השנה

ז} מדוע אין תוקעין שופר בראש השנה שחל בשבת הרי זה פיקוח נפש? כך מקשה הברוך טעם בספרו מרגנייתא דרב ע"מ רל"ו, וכן בשו"ת דובב מישרים חלק א' סימן ק"ד, מתוך ספר מעדני אשר ראש השנה חלק ו' ראש השנה.

ח} מדוע נשים אינם חייבות בתקיעות שופר וכי להם אינו מגיע שנה טובה? כך מקשה בשו"ת מן השמים סימן א', וכן בספר דברי סופרים סימן מ"ה, מתוך ספר מעדני אשר חלק ו' ראש השנה.

ט} האם לנשים מותרות לתקוע בשבת כיון שאינם חייבות ולא בהילות לקיים המצוה לא שייך אצלם שמא יעביירו? כך הסתפק בשדי חמד כרך ד' מערכת הלמ"ד כלל קמ"א אות מ', מתוך ספר מעדני אשר חלק ו' ראש השנה

י} מדוע בזמננו אין תוקעין בשופר כחלל ראש השנה בשבת הרי ליכא רשות הרבים (אורייתא) כמבואר בש"ע יומא פ"ה סימן ט"ה כיון שאין קטנים שעוברים שם ס' ורבוא ביום, א"כ כל האיסור להעביר ד' אמות ברשות הרבים הוא רק מדרבנן, א"כ מדוע אין תוקעין, הרי קימ"ל יבמות י"א ב"ה ב' ע"ב ב"ה דאין גזירה לגזירה, וכיון דכל האיסור של להעביר ד' אמות הוא רק דרבנן, למה גזרו על זה גזירה שמה יעבור על זה, כך הקשה בשו"ת בשמים ראש סימן שני"ט, וכן בשו"ת חמדת שלמה אה"ע סימן ט' ס"ק כ"ו, וכן בשו"ת מהר"א אור"ח סימן פ"ז, וכן בשו"ת מהרש"ם חלק ג' סימן קפ"ח, וכן בספרו דעת תורה אור"ח סימן תקפ"ח, וכן בשו"ת שואל ומשיב מהדורא קמא חלק א' סימן ק"א, וכן בשו"ת תורת חסד אור"ח סימן י"ז ס"ק ה', וכן בחמדת ישראל חלק א' קונטרס תורה אור ע"מ 267, וכן בשו"ת דובב מישרים חלק ב' סימן ט', וכן ביבואר הלכה סימן שני"ה ס"ק ז', מתוך ספר מעדני אשר חלק ו' ראש השנה.

יא} מדוע גזרו שלא לתקוע בשבת שמא יעברנו הרי אפילו יעביר פטור דהויא טועה בדבר מצוה? כך הקשה בספר האשכול סי' ט"ז, וכן בשו"ת מהר"ם שיק יור"ד סימן ח"ט, וכן בסמ"ג מצוה מ"ה, וכן בשו"ת חתם סופר אור"ח סימן י"ח באמצע התשובה, וכן בתוס' דרש"י סוכה פס"ג ב' משנה ב', וכן בשו"ת כתב סופר אור"ח סימן מ"ה, וכן בשו"ת שואל ומשיב מהדורא קמא חלק ב' סימן קע"ט, וכן בשו"ת מהרש"ם במפתחות חלק ד' סימן נ"ד, וכן במנחת אהרן המופרש סוף פסוק שו"ת בית יצחק אור"ח סימן א' ס"ק ז', מתוך ספר מעדני אשר חלק ו' ראש השנה.

יב} מדוע אין תוקעין בשופר של עבודה זרה כשראש השנה חל בשבת הרי אמרינן בגמ' שבת ע"ה ע"ב כל הכשר להצניע ומצניעין כמוהו והוציאו בשבת חייב, וכל שאינו כשר להצניע וכו' אינו חייב, אמרינן לאפוקי עצי אשירה, ופירש רש"י דאסורין הנאה וניניה ומאמסין, ומשום הכי אם הוציאו פטור, א"כ מדוע ביטלו לגמרי המצוה, הא אמרינן בגמ' ראש השנה כ"ח ע"א דשופר של עבודה זרע לא יתקע ואם תקע יצא בדיעבד, א"כ הו"ל ליה לתקן שיתקעו בשופר של עבודה זרה, ובזה ליכא חשש שמא יעביירו, דאפילו אם יוציא לא יהא חייב, כך הקשה בשו"ת מנחת אלעזר חלק ד' סימן ע"ח, וכן בשו"ת נגזי יוסף סימן מ"ד, וכן בשו"ת אבני ציון חלק ב' סימן ע"ז ס"ק ו', מתוך ספר מעדני אשר חלק ששי ראש השנה.

הארות והערות ניתן לשלוח לחבר הרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א

053-3166560 | 0533166560@GMAIL.COM

